

НАДАННЯ ПІДТРИМКИ УКРАЇНІ В РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Проект фінансується Європейським Союзом та впроваджується компанією GFA Consulting Group GmbH, Гамбург, у консорціумі з Інститутом охорони здоров'я і соціального забезпечення Фінляндії, Гельсінкі. Проект підтримує консолідацію та розширення можливостей Центру громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України (ЦГЗУ) та створення сучасної системи безпеки крові в Україні

Інформаційний бюлетень Проєкту
Березень 2023

Оксана Кошалко, Керівниця відділу епіднагляду Центру громадського здоров'я

Під час співпраці Центру громадського здоров'я (ЦГЗ) з проєктом «Надання підтримки у розвитку сучасної системи громадського здоров'я», тема інфекційних захворювань та методів зменшення їхнього впливу на населення України була серед пріоритетів. Центр активно працює над створенням національної системи епідеміологічного нагляду в Україні і з 2020 року залучає міжнародних фахівців для аналізу сильних та слабких сторін системи, можливостей для її розвитку і трансформації.

Оскільки нашим фокусом є адаптація української системи охорони здоров'я відповідно до європейських зразків, для експертів ЦГЗ було важливо проаналізувати та наблизити до стандартів

ЄС документи, які розробляють у Верховній Раді та в Міністерстві охорони здоров'я. Фахівці Центру від його заснування працюють над покращенням законодавства у сфері інфекційних хвороб, і команда проєкту протягом останніх років допомогла з розробкою та адаптацією частини законопроєктів та підзаконних актів. Останні кілька місяців були продуктивними на підзаконні акти до ЗУ «Про громадське здоров'я», що був прийнятий у вересні 2022 року, та проєкти наказів про перелік інфекційних хвороб, що підлягають вивченню та реєстрації. Додатково міжнародні партнери сприяють розробці технічних керівництв з епідеміологічного нагляду за інфекційними хворобами на основі міжнародних рекомендацій та кращих міжнародних практик.

Ще один важливий напрямок – навчання та безперервний розвиток спеціалістів у галузі. Міжсекторальна співпраця з українськими та міжнародними партнерами (ВООЗ, ЄС та інші) посилює навчання медичних працівників на теми раціонального використання антибіотиків

препаратів, поводження із засобами індивідуального захисту, догляду за пацієнтами, екологічної складової у сфері антимікробної резистентності, як-то утилізація медичних відходів з урахуванням європейських норм тощо. Так, спільно з проєктом протягом останніх кількох років ми розробили та провели серію освітніх заходів для фахівців з громадського здоров'я, лікарів-епідеміологів, представників лабораторій, зокрема тренінги з дифтерії, епідеміологічного нагляду, підведення підсумків епідеміологічного сезону щодо грипу та ГРВІ 2020-2021 років.

Такий комплексний підхід допомагає Центру визначати стратегії проведення епіднагляду за інфекційними хворобами, фіксувати статистику щодо інфекційних хвороб у країні про понад 60 нозологій, моніторити та оцінювати показники щодо виявлених випадків ВІЛ-інфекції/СНІДу, туберкульозу та вірусних гепатитів В і С. Активності, проведені разом з проєктом, також підтримують персонал ЦГЗ у сфері епідеміологічних розслідувань випадків інфекційних хвороб та надання рекомендацій із запровадження протиепідемічних заходів закладам громадського здоров'я по всій Україні.

Оцінка потенціалу ЦГЗ та ознайомлення з планом дій для подальшого зростання організації

Із прийняттям Закону про громадське здоров'я, ухваленим у вересні 2022 року, ЦГЗ було визначено як провідну експертну установу у царині громадського здоров'я в Україні, яка опікується численними питаннями з громадського здоров'я, а також в інших сферах. На запит МОЗ було проведено оцінку кадрового потенціалу ЦГЗ, що охоплює 10 основних складових у сфері громадського здоров'я (ЕРНО) на основі функцій, які представлені у Законі. Також проєкт провів онлайн-семінар за методологією Delphi з генеральним директором ЦГЗ та заступниками протягом зими 2022-2023. Структуру оцінювання побудували з використанням таких 6 складових: профіль організації, лідерство, стратегічне планування, вимірювання, аналіз та управління знаннями, орієнтація на персонал та фокус на операційний менеджмент.

Результати цього дослідження були узагальнені у звіті «Оцінка інституційної спроможності ЦГЗ із планом дій щодо покращення організаційної спроможності» із запропонованими кроками до розгляду та реалізації протягом найближчих років.

Ця комплексна оцінка була передана заступнику міністра Ігорю Кузіню та керівництву ЦГЗ, аби в подальшому забезпечити ефективну систему та покращити якість послуг у сфері громадського здоров'я на основі європейських стандартів. План дій містить низку заходів, що спрямовані на подальше зміцнення позицій ЦГЗ як основної експертної установи в галузі громадського здоров'я в Україні.

Експерти проєкту розробили та переглянули низку підзаконних актів

Оскільки розробка підзаконних актів є одним із важливих елементів для створення сталої системи епідеміологічного нагляду за інфекційними та неінфекційними захворюваннями, проєкт відповів на запит МОЗ та ЦГЗ та переглянув декілька правових документів у цій сфері.

Серію підзаконних актів було розроблено та обговорено з Департаментом організації епіднагляду ЦГЗ та заступником Міністра Ігорем Кузіним. Серед них нормативно-правові акти, присвячені інфекційним захворюванням та пов'язаними з ними окремим питанням громадського здоров'я, які підлягають реєстрації, а також порядку обов'язкового епідеміологічного розслідування таких випадків з метою попередження або виявлення епідемії.

Розроблено такі проєкти наказів МОЗ: «Про затвердження Положення про пріоритетні напрями наукових досліджень у сфері громадського здоров'я», «Про затвердження Положення про порядок функціонування Координаційної ради з охорони здоров'я», «Про затвердження Переліку охорони здоров'я та їх структуру», «Про затвердження

Переліку інфекційних хвороб, що підлягають обов'язковому епідеміологічному розслідуванню в кожному конкретному випадку».

Також команда розглянула проєкт постанови КМУ «Порядок епідеміологічного нагляду за неінфекційними хворобами» та ряд проєктів наказів МОЗ. Крім того, Проєкт сприяв підготовці наказів МОЗ, присвячених регулюванню діяльності Координаційної ради з питань громадського здоров'я та обласних рад, а також переліку медичних послуг та їхній структурі.

Особливу увагу приділили профілям поживних речовин та умовам використання, яким має відповідати їжа або певні категорії їжі в питаннях поживної цінності чи впливу на здоров'я.

Ми сподіваємося, що надана допомога та досвід допоможуть українським закладам громадського здоров'я та органам влади створити потужну та стійку систему епідеміологічного нагляду за інфекційними та неінфекційними захворюваннями, незважаючи на всі виклики неспровокованої та жорстокої війни, розпочатої Російською Федерацією, через які проходить Україна протягом цього року.

Ідея кампанії «Твоя кров може воювати. Стань донором»

Людмила Гордон,

Заступниця генерального директора Спеціалізованої державної установи «Український центр трансплант-координації»

Після початку повномасштабного вторгнення, а також після запеклих боїв, стало очевидним, що звичайний ритм роботи служби крові в Україні та робота з донорами потребують інших підходів.

Національна система крові доволі успішно справляється з поставленими перед нею завданнями. Але війна створює нові виклики – кров щодня потрібна аби рятувати поранених захисників. І так само щодня кров необхідна для лікування цивільних пацієнтів при проведенні планових операцій, пологів чи трансплантацій.

Тому, аби українці в тилу надійно тримали донорський фронт і допомагали формуванню в країні запасу безпечної і якісної крові, було ініційовано проведення інформаційної кампанії.

Назва і логотип [кампанії](#) спеціально не розроблялися. Так сталося, що харківський майстер стріт-арту Гамлет Зінківський, після того як сам задонатив кров для фронту, створив мурал «Твоя кров може воювати. Стань донором» на воротах Центру крові у Харкові. Ця ідея нам дуже сподобалася і ми вирішили використати її в кампанії. Художник в свою чергу надав право використовувати його роботу, сподіваючись, що вона надихне на донорство інших людей.

Особливістю кампанії є те, що з одного боку нам потрібно було збільшити запаси крові, а з іншого ми не могли наражати людей на небезпеку і збирати їх у черги до центрів крові. Тому було зроблено акцент на поповненні бази донорів центрів крові. Практично у кожному місті є центри крові або інші медичні заклади, де можна зробити донацію крові. Якщо в регіоні знижується запас крові або виникає гостра нестача конкретної групи крові, медичні заклади повідомляють про це на своїх офіційних сторінках або в соцмережах. Записатися в реєстр донорів можна онлайн на ресурсах наших партнерів <https://www.donor.ua/> та <https://helsi.pro/>.

На платформах УТЦК та партнерів (МОЗ, [Делегація ЄС, ДонорUA](#)) було випущено [відеоролик](#) на підтримку комунікаційної кампанії з мобілізації та набору добровільних донорів. На другому етапі кампанії ми також залучили торгові центри та радіо станції з повідомленням: «У війни немає свята. Твоя кров може воювати».

В умовах воєнного часу запаси крові необхідно поновлювати постійно. І саме завдяки базі донорів ми можемо реагувати на потреби центрів крові, запрошувати людину на донації, вчасно готувати

Інтерв'ю

запаси й доставляти їх у ті регіони, де є потреба. Долучення через реєстр дає змогу раціонально

і організовано використовувати донорські та медичні ресурси.

Олександр Сергієнко,

Заступник генерального
директора Спеціалізованої
державної установи
«Український центр
трансплант-координації»

Олександр – голова оперативного штабу Міністерства охорони здоров'я України для координації діяльності у сфері донорства крові та компонентів крові, функціонування системи крові в умовах воєнного стану, лікар трансфузіолог вищої кваліфікаційної категорії зі спеціальності «трансфузіологія», к.мед.н. з багаторічним практичним, науковим та педагогічним досвідом у галузі трансфузіології, та досвідом експерта міжнародних організацій за напрямками «трансфузіологія», «безпека крові», «системи якості в службах крові».

ЯКІ ОСНОВНІ ЦІЛІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ КРОВІ ТА ЯК ВОНИ ЗМІНИЛИСЬ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ?

Основна ціль розвитку національної системи крові, яка реалізується Міністерством охорони здоров'я України, як центральним органом виконавчої влади, що формує політику у сфері донорства крові та функціонування системи крові та СДУ «УЦТК», як спеціалізованої державної установи, яка сприяє реалізації політики МОЗ у даній сфері

– трансформація чинної системи крові відповідно до вимог законодавства Європейського Союзу з метою досягнення державою самозабезпеченості безпечними та якісними донорською кров'ю та компонентами крові, фінансової та економічної ефективності системи, чіткого розмежування сфер відповідальності учасників системи крові (МОЗ України, Національний трансфузіологічний центр та Національний трансфузіологічний комітет, Уповноважений орган, суб'єкти системи крові, заклади охорони здоров'я, які надають пацієнтам послуги з трансфузії). У результаті змін в країні має бути розбудоване ефективне донорство крові та компонентів крові на основі принципу добровільного безоплатного донорства; суб'єкти системи крові повинні виготовляти достатні обсяги безпечної та якісної донорської крові та компонентів крові; заклади охорони здоров'я – організувати трансфузіологічні служби, а кожному пацієнту в державі належить отримати рівний і своєчасний доступ до безпечної та якісної донорської крові та компонентів крові в достатній кількості, а також отримати якісну послугу з трансфузії.

ЯК БУЛО ПЕРЕФОРМАТОВАНО ДІЯЛЬНІСТЬ УЦТК ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ?

Відповідно до положення про установу, затверджену наказом МОЗ України, СДУ «УЦТК» забезпечує координацію діяльності суб'єктів системи крові та закладів охорони здоров'я, які надають послуги з трансфузії. В умовах правового режиму воєнного стану на основі установи утворено оперативний штаб Міністерства охорони здоров'я України для координації діяльності у сфері донорства крові та компонентів крові. Установа координує та сприяє діяльності суб'єктів системи крові по забезпеченню потреб системи охорони здоров'я в донорській крові та компонентах крові, зокрема забезпечення потреб Збройних Сил України та силових відомств в таких не простих умовах. Усі суб'єкти системи крові переведено в режим безперебійної роботи задля достатнього забезпечення потреб, що виникають, здійснюється оперативний контроль їхньої діяльності та аналіз ризиків, пов'язаних із впливом поточних чинників, вживаються заходи з мобілізації донорського ресурсу, розроблені та в процесі розробки не лише нормативно-правові акти, що стосуються питань євроінтеграції, але й такі, які сприяють вирішенню питань по наданню трансфузіологічної допомоги в умовах воєнного стану. Налагоджена робота із зарубіжними партнерами та міжнародними організаціями з питань забезпечення суб'єктів системи крові витратними матеріалами, за що від імені установи висловлюю їм велику подяку! Окремо хоч подякувати Представництву Європейського Союзу та команді проекту міжнародної технічної допомоги «Надання підтримки Україні у розвитку сучасної системи громадського здоров'я», що фінансується Європейським Союзом, який реалізується GFA, за співпрацю і технічну підтримку під час війни. Висловлюю подяку громадським організаціям, і в першу чергу «ДонорUA», а також приватним партнерам за підтримку системи крові в умовах війни.

ЯК ЗМІНИЛАСЯ ДИНАМІКА ДОНОРСТВА КРОВІ

ПІСЛЯ ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ І ЯК ЗАРАЗ НАЛАГОДЖЕНО ЦЕЙ ПРОЦЕС?

Громадяни України завжди швидко реагують на суспільні проблеми, зокрема і щодо забезпечення потреб в донорській крові та компонентах крові. Війна показала консолідованість українського суспільства, яке усіляко допомагає не лише військовим та цивільним в зонах бойових дій, але й в тилу, який становить надійне опору фронту. Починаючи з 24 лютого 2022 року велика кількість громадян відгукнулись на заклики про потребу в донорській крові та компонентах крові і активно взяли участь в донорстві, більшість з них стали регулярними донорами і здійснюють донації до сьогодні. Крім того, МОЗ України, спільно з СДУ «УЦТК», проектом міжнародної технічної допомоги ЄС та громадськими організаціями-партнерами організують та впроваджують загальноукраїнські донорські програми щодо залучення добровільних безоплатних донорів крові, такі як «Твоя кров може воювати. Стань донором» та «У війни немає свята. Твоя кров буде воювати». В результаті кількість добровільних безоплатних донорів крові та компонентів крові істотно зростає, за що висловлюю окрему подяку усім залученими партнерам та донорам крові і компонентів крові! Наразі, завдяки активності донорів система крові в Україні забезпечує цивільні та військові потреби в донорській крові та компонентах крові, а держава до цього часу не експортувала донорську кров та компоненти крові з інших країн.

ЯК ВДАЛОСЯ ОРГАНІЗУВАТИ БЕЗПЕЧНЕ ДОНОРСТВО ТА НАДАННЯ ПОСЛУГ З ТРАНСФУЗІЇ НА ВІЙНІ?

З метою забезпечення безпеки донорства в умовах ракетних та артилерійських обстрілів вживаються заходи для забезпечення плановості донорства та безпеки самих донорів. З цією метою, за участі партнерів – громадської організації «ДонорUA», Helsi забезпечено можливість онлайн-реєстрації донорів та осіб, які виявили бажання стати донорами, яким

користуються суб'єкти системи крові. Крім того, донори можуть звернутись до суб'єкту системи крові телефоном та з'ясувати про потребу в донації. В свою чергу, працівник суб'єкту системи крові поінформує донора про потребу в донації та, за потреби, надає коротку інформацію про підготовку до донації та основні протипоказання до донорства. Для врегулювання питань надання трансфузіологічної допомоги в зонах бойових дій та на прилеглих територіях, а також постраждалим внаслідок ракетних та артилерійських обстрілах були та затверджені нормативно-правові акти, які регулюють застосування консервованої донорської крові O(I)Rh(-) на догоспітальному та ранньому госпітальному етапах а також ліофілізованої (сухої плазми). Крім того, організовано та забезпечується транспортування донорської крові та компонентів крові до місць призначення відповідно до потреб.

ЯКУ ПІДТРИМКУ ВИ ОЧІКУЄТЕ ВІД ПРОЄКТУ ЄС «НАДАННЯ ПІДТРИМКИ УКРАЇНІ В РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я»

В РОЗРІЗІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ЩОДО РЕФОРМИ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ КРОВІ?

Дякую колегам з проєкту ЄС за підтримку і допомогу та звичайно ж, розраховую на продовження такої підтримки в подальшому. Ми потребуємо і розраховуємо на підтримку в зміні фінансово-економічної моделі, впровадженні інформаційного простору системи крові, впровадженні змін в національну статистичну звітність, підготовці та підтримці закладів охорони здоров'я до надання послуг з трансфузії, впровадженні системи гемонагляду, підготовку представників Уповноваженого органу та СДУ «УЦТК» до інспектування на відповідність ліцензійним вимогам з використанням інструменту Європейської інспекції суб'єктів системи крові, створенні референс-лабораторії, однією з функцій якої є підтвердження результатів тестування на трансфузійно-трансмисивні інфекції та імуногематологічних досліджень, відновлення осіб, відсторонених від донорства за результатами тестувань.

Віталій Мильничук, Керівник відділу комунікацій ЦГЗ

ВИ КООРДИНУЄТЕ КОМУНІКАЦІЙНУ КОМАНДУ ЦГЗ З ЖОВТНЯ 2022 РОКУ І ДОЛУЧИЛИСЯ ДО РОЗРОБКИ КОМУНІКАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ВЖЕ НА ФІНАЛЬНОМУ ЕТАПІ. НАСКІЛЬКИ, НА ВАШУ ДУМКУ, ЦЕЙ ДОКУМЕНТ ВИЙШОВ КОМПЛЕКСНИМ? ЧИ ОХОПЛЮЄ ВІН ВСІ ВАЖЛИВІ АСПЕКТИ У СФЕРІ КОМУНІКАЦІЙ ЦГЗ?

Треба одразу зазначити, що була проведена велика робота та проаналізовано великий масив даних. Документ у фінальній версії вийшов дійсно об'ємним у сенсі закладеного напрямку, яким ми будемо рухатись надалі. Стратегія дозволить вивести ЦГЗ на якісно новий рівень комунікацій та реалізувати величезний експертний потенціал центру. Вже йде робота по затвердженню комунікаційних стратегій за напрямками неінфекційних захворювань, боротьби із туберкульозом, антимікробною резистентністю та іншими важливими сферами громадського здоров'я, які увійдуть до стратегічного документу із комунікацій Центру.

ЩО ВИ ХОТИЛИ Б ЗМІНИТИ АБО ПОКРАЩИТИ У КОМУНІКАЦІЇ ЦГЗ? ЯКА ДОПОМОГА ЗОВНІШНІХ ФАХІВЦІВ, НА ВАШУ ДУМКУ, МОЖЕ БУТИ КОРИСНА В ЦЬОМУ КЛЮЧІ?

Одним із засадничих принципів, за яким буде реалізовуватись комунікаційна стратегія Центру, є

сучасність. Ми будемо намагатись впроваджувати найновіші методи для найефективнішої роботи. Тому допомога зовнішніх експертів нам також буде необхідна. І нам, як комунікаційникам і керівникам різних напрямків, які повинні не лише концентруватись на виконанні програмних завдань, а і прогресувати у напрямку публічних комунікацій.

ЯКІ НАЙГОЛОВНІШІ ВИКЛИКИ ЗАРАЗ СТОЯТЬ ПЕРЕД КОМУНІКАЦІЙНОЮ КОМАНДОЮ ЦЕНТРУ І ЯК ВИ ЇХ ДОЛАЄТЕ?

Глобальним завданням для нас буде формування нової культури громадського здоров'я через використання усіх ресурсів Центру. Ми розуміємо, що це питання навіть не двох-трьох років. Проте, у нас є приклад інших держав, які досить успішно проводять подібну роботу у себе та готові поділитись досвідом. Також ми кожного дня працюємо над мінімізацією наслідків війни, яка значно вплинула на добробут громадян України та ставить перед нами серйозні виклики.

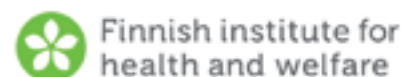
ЩО НАЙВАЖЛИВІШЕ У КОМУНІКАЦІЯХ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ? ЧИ ВСІМ ДЕРЖАВНИМ УСТАНОВАМ ПОТРІБНА КОМУНІКАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ, ЗОКРЕМА У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я?

Є деяке переконання у тому, що комунікації у державному секторі є занадто повільними, забюрократизованими та зовсім не креативними. Зараз ми бачимо тенденцію, коли різні органи державної влади та державні установи готові інвестувати час та ресурси у комунікації.

Комунікаційні стратегії є обов'язковими для всіх організацій, які працюють з людьми, адже відповідальність та відкритість до них є найважливішою умовою ефективної роботи та прогресу.

Публікація підготовлена за фінансової підтримки Європейського Союзу. Її зміст є виключною відповідальністю проекту "Надання підтримки Україні у розвитку сучасної системи громадського здоров'я" і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу.

Загальною метою проекту є підтримка модернізації та розвитку стійкої системи громадського здоров'я, здатної забезпечити запобігання хворобам та стандарти якості відповідно до законодавства, вимог та практик ЄС. Проект сприяє зміцненню національного лідерства та потенціалу щодо планування та провадження політики у сфері громадського здоров'я. Проект підтримує консолідацію та розширення можливостей Центру громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України та створення сучасної системи безпеки крові в Україні.

Україна, Київ, вул. Ярославська 41